

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра української мови та лінгводидактики

СИЛАБУС

Обов'язкового освітнього компонента

УКРАЇНСЬКА МОВА

(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

рівень вищої освіти _____ бакалавр _____
спеціальність _____ 106 Географія _____
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійна програма Географія
(назва освітньо-професійної програми)

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань *10 Природничі науки*, спеціальності *106 Географія*, освітньо-професійної програми *Географія*.

Розробник:

Л. М. Деркач, доцент кафедри української мови та лінгводидактики, кандидат філологічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: доц. О. В. МІЩЕНКО

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри української мови та лінгводидактики

Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

проф. Наталія КОСТУСЯК

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань: <u>10 Природничі науки</u> Спеціальність: <u>106 Географія</u> Освітньо-професійна програма <u>Географія</u> перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Циклу загальної підготовки
Кількість годин/кредитів 90 / 3		Рік навчання 1-ий
ІНДЗ: немає		Семестр 1-ий
		Лекції – 0
		Практичні 42 год.
		Самостійна робота 42 год.
		Консультації 6 год.
Форма контролю: іспит		
Мова навчання	українська	

II. Інформація про викладача

Деркач Лариса Миколаївна

Науковий ступінь *кандидат філологічних наук*

Вчене звання *доцент*

Посада *доцент кафедри української мови та лінгводидактики*

Контактна інформація: derkach.larysa@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

Освітній компонент «Українська мова (за професійним спрямуванням)» здобувачі освіти спеціальності *106 Географія* вивчають протягом першого року навчання. Силабус укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра «*Географія*».

Освітній компонент формує основи професійної мовно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців галузі географії. Зміст курсу має на меті систематизувати знання з української мови, сформуванню національно свідому особистість, яка обізнана з культурою усного й писемного мовлення, має навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні та писемному мовленні, оперує фаховою термінологією, уміє редагувати, перекладати наукові тексти, творчо використовувати набуті знання та вміння для оптимальної мовної поведінки у професійній сфері.

Вивчення освітнього компонента «Українська мова (за професійним спрямуванням)» уможливує підвищення рівня загальної мовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності, культури усного та

писемного мовлення здобувачів освіти, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному рівні.

Освітній компонент є продовженням шкільного курсу української мови, водночас спрямований на ознайомлення здобувачів освіти з нормами та жанрами усного й писемного професійного мовлення, специфікою наукової професійної комунікації.

2. Пререквізити: шкільний курс української мови.

Постреквізити: дисципліни циклу професійної підготовки.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета освітнього компонента – формування мовно-комунікативної компетентності, розвиток мисленневих здібностей, уміння володіти методами пізнавальної і творчої діяльності для успішної самореалізації, втілення інтелектуальних, творчих, дослідницьких ініціатив майбутнього фахівця.

Завдання:

– ознайомити здобувачів освіти з мовним законодавством та мовною політикою України; зі специфікою культури фахового спілкування; з різними типами словників; елементами мовного етикету; з функціональними стилями української мови та сферою їх застосування; функціями спілкування, видами, типами і жанрами професійного спілкування; з індивідуальними та колективними формами фахового спілкування; формами колективного обговорення професійних проблем; із класифікацією документів та правилами їх оформлення; з особливостями наукового тексту й професійного наукового викладу думки;

– засвоїти найістотніші ознаки літературної мови, специфіку різних видів мовних норм; комунікативні ознаки культури мовлення; основні закони і стратегії спілкування; правила техніки і тактики аргументування, мовні засоби переконування, комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу; правила побудови презентацій; вимоги до змісту та розташування реквізитів; правила оформлення різних видів документів; інформацію про мовні засоби наукового стилю, особливості оформлення наукових текстів і жанрів наукового мовлення.

– сформувати мотивацію до вдосконалення власної мовної, комунікативної компетентностей; до творчого пошуку й реалізації нових ідей, самопрезентації результатів власної професійної діяльності.

4. Результати навчання (компетентності)

Зміст курсу спрямований на формування низки компетентностей.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні:

Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук (ПРН 1).

Збирати, обробляти та аналізувати інформацію у сфері географічних наук (ПРН 5).

Soft skills:

- саморозвиток;
- креативність;
- вміння працювати в команді;
- навички комунікації;
- здатність управляти своїм часом.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лк.	Пр.	Сам. роб.	Конс.	Бали
Змістовий модуль 1. Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування						
Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування.	6		2	4		2 б.
Тема 2. Основи культури української мови.	8		4	4		4 б.
Тема 3. Норми сучасної української літературної мови.	10		4	4	2	4 б.
Тема 4. Стилi сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні.	4		2	2		2 б.
Разом за змістовим модулем 1	28		12	14	2	12 б.
Змістовий модуль 2. Усна та писемна професійна комунікація						
Тема 5. Спілкування як інструмент професійної діяльності.	4		2	2		2 б.
Тема 6. Виступ як вид публічного мовлення.	4		2	2		2 б.
Тема 7. Риторика і мистецтво презентації.	7		4	2	1	4 б.
Тема 8. Усне фахове спілкування. Індивідуальні та колективні форми обговорення професійних проблем.	9		4	4	1	4 б.
Тема 9. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.	10		6	4		4 б.
Разом за змістовим модулем 2	34		18	14	2	16 б.
Змістовий модуль 3. Наукова комунікація як складник фахової діяльності						
Тема 10. Термінологія в професійному спілкуванні.	4		2	2		2 б.

Тема 11. Науковий стиль у професійному спілкуванні.	4		2	2		2 б.
Тема 12. Стаття як самостійний науковий твір. Рецензія. Реферат. Конспект.	4		2	2		2 б.
Тема 13. Курсова робота: основні вимоги до змісту й виконання.	4		2	2		2 б.
Тема 14. Випускна кваліфікаційна робота: зміст, виконання, оформлення.	7		2	4	1	2 б.
Тема 15. Правила оформлення покликань та бібліографічного опису джерел.	5		2	2	1	2 б.
Разом за змістовим модулем 3	28		12	14	2	12 б.
Іспит						60 б.
ВСЬОГО	90		42	42	6	100 б.

6. Завдання для самостійного опрацювання

1. Підготуйте повідомлення «Мовне законодавство і мовна політика в Україні».
2. Опрацюйте й законспектуйте такі розділи з книги С. Богдан «Мовний етикет українців»: 1) «Особливості мовного етикету українців»; 2) «Скільки є в українців способів привітатись?». Виписати із зазначених вище текстів зразки мовних етикетних формул.
3. Напишіть міні-дослідження «Історія виникнення словників».
4. Підготуйте міні-дослідження «Гендерні аспекти спілкування».
5. Опрацюйте структуру контракту і трудового договору.
6. Складіть протокол засідання студентської ради вашого факультету.
7. Напишіть міні-дослідження «Історія української термінології» (обсяг – 3 сторінки друкованого тексту, міжрядковий інтервал – 1,5).
8. Із книги С. К. Богдан «Мовний етикет українців» законспектувати розділ «Мовний етикет української науки».
9. Доберіть якомога більше аргументів для підтвердження такої тези: «Спілкування є важливим інструментом професійної діяльності».
10. Підготуйте усне повідомлення про специфіку та класифікацію невербальних засобів спілкування, необхідність їх використання під час мовлення (2 сторінки друкованого тексту, міжрядковий інтервал – 1,5).

IV. Політика оцінювання

Політика оцінювання відповідає вимогам [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки](#) щодо організації поточного й підсумкового контролю знань здобувачів освіти, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем.

Методами діагностики успішності навчання є перевірка вміння оперувати здобутими знаннями під час виконання певних видів робіт на практичних заняттях. Форми контролю: опитування, виступи на практичних заняттях, перевірка результатів виконання завдань, запланованих на самостійне опрацювання здобувачем тощо. Форми роботи на практичних заняттях: проведення дискусій, виконання тестових

завдань, перевірка рефератів та аналітичних есе, тренінг, робота в малих групах, виконання вправ, створення презентацій тощо.

Здобувач освіти повинен відвідувати практичні заняття, брати активну участь в навчальній діяльності, виконувати завдання для самостійної роботи. Максимальний бал можна отримати за умови бездоганного виконання завдань, дотримання при цьому правил академічної доброчесності, відвідування практичного заняття.

Здобувачі освіти мають змогу ознайомитися з матеріалами освітнього компонента дистанційно: на платформі [Moodle](#) розміщено електронний курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт і досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховують як результати поточного контролю з відповідної дисципліни.

Неформальна освіта при викладанні освітнього компонента

Визнанню можуть підлягати результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси/тренінги, онлайн-освіта, стажування тощо). Деталі щодо процедури зарахування таких результатів подані в [Положенні про зарахування результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

Політика щодо академічної доброчесності

Студент самостійно виконує завдання для практичних занять, самостійної роботи; надає правдиву інформацію про результати своєї навчальної діяльності; вказує джерела чужих думок у випадку їхнього використання.

Викладач і студенти дотримуються засад академічної доброчесності, відповідально ставляться до використання інформації, поважають працю всіх членів наукової спільноти, дотримуються правил цитування й оформлення покликань та інших принципів, передбачених [«Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки»](#), [«Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки»](#).

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Терміни підсумкового контролю, ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

Пропущені з поважних причин заняття здобувач освіти може скласти викладачеві упродовж тижня після виходу на навчання в дні консультацій.

Критерії оцінювання занять поточного контролю

Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента становить 40 балів.

Оцінювання практичних занять:

максимально 2 бали – студент має системні знання з теми, оперує ними під час дискусії або виконання конкретних практичних завдань, дотримується правил академічної доброчесності, без помилок виконує вправи й тестові завдання;

оцінка *1,5 бала* – студент має добрі знання з теми, використовує їх під час дискусії, виконує конкретні практичні завдання із незначними помилками, дотримується правил академічної доброчесності;

оцінка *1 бал* – студент має певні знання з теми, частково використовує їх під час дискусії, виконує практичні завдання з помилками, дотримується правил академічної доброчесності;

оцінка *0,5 бала* – студент має певні знання з теми, неточно відповідає на запитання викладача, виконує практичні завдання з помилками, частково дотримується правил академічної доброчесності.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль відбувається у формі іспиту.

Підсумкова оцінка – це сума поточних балів, отриманих під час практичних занять (максимально – 40), та балів за комп'ютерне тестування (максимально – 60).

Форма проведення іспиту: комп'ютерне тестування. Максимальна кількість балів – 60. Проведення підсумкового контролю відповідає [Положенню про організацію і проведення поточного і підсумкового контролю у формі комп'ютерного тестування у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#).

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), у дні консультацій він має право відпрацювати пропущені теми й добрати ту кількість балів, яку було визначено силабусом.

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає іспит під час ліквідації академічної заборгованості.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основні

Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: підручник / за заг. ред. О. Сербенської. Львів: Апріорі, 2017. 304 с.

Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ: Рідна мова, 1998. 475 с.

Вихованець І. Розмовляймо українською: мовознавчі етюди. Київ: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. 160 с.

Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / Ін-т укр. мови НАН України. Київ: КММ, 2014. 124 с.

Деркач Л. М., Зінчук Р. С. Правопис української мови. Практикум: навч. посібник. Луцьк: ПП Іванюк, 2020. 120 с.

Деркач Л. М., Зінчук Р. С. Правописна компетентність учителя: електронний курс навчальної дисципліни (LMS Moodle, сертифікат № 1006210-12, 16.06.2021). Режим доступу: <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=944>

Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура фахової мови: навч. посіб. Київ: ВЦ Академія, 2007. 320 с.

Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спрямування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2008. 352 с.

Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: підручник. Київ: Либідь, 1993. 248 с.

Сучасна українська літературна мова / за ред. О. Д. Пономарева; 3-тє вид., перероб. Київ: Либідь, 2005. 488 с.

Тишківська Н. Я. Українська мова: збірник вправ із синтаксису та пунктуації. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. 248 с.

Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. 286 с.

Фарїон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей). Вид. 3-тє, доп. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 332 с.

Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови: посібник. Київ: Освіта, 2012. 270 с.

Шевчук С. В. Українське ділове мовлення. Київ: Арїй, 2009. 348 с.

Додаткові

Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ Академія, 2004. 280 с.

Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Дрогобич: Відродження, 1994. 218 с.

Корніяка О. Мистецтво гречності: Чи вміємо ми себе поводити? Київ: Либідь. 96 с.

Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник. Київ: Вища школа, 2003. 268 с.

Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство: підруч. для студ. гуманіт. спец. Львів: Світ, 1994. 240 с.

Томан І. Мистецтво говорити / пер. з чес. В. І. Романця. 2-е вид. Київ: Полїтвидав України, 1989. 293 с.

Словники

Головащук І. С. Складні випадки наголошення: словник-довідник. Київ: Либідь, 1995.

Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. Київ: Знання, 2006.

Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ: Наук. думка, 2000. 680 с.

Словник синонімів української мови: В 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. Київ: Наук. Думка, 2006.

Словник труднощів української мови / Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. М. Пазяк та ін.; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Рад. школа, 1989. 360 с.

Словник української мови: У 11 т. Київ: Наук. думка, 1970–1980.

Сучасний орфографічний словник української мови: 180 000 слів / уклад. В. В. Дубічинський, Н. Я. Косенко. Харків: ВД Школа, 2009. 1024 с.

Інтернет-ресурси

Український правопис / Схвалено Кабінетом Міністрів України (Постанова № 437 від 22 травня 2019 року). Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>

Стислий огляд основних змін у редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Словник української мови. У 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. Київ: Наук. думка, 2010. Режим доступу: <https://r2u.org.ua/forum/viewtopic.php?t=3100>

Словник української мови. В 11 т. Київ: Наук. думка, 1970–1980. Режим доступу: <http://sum.in.ua>

www.litopys.org.ua

www.mova.info

www.novamova.com.ua

www.pereklad.kiev.ua